

SERRA D'OR

735 MARÇ 2021 • 6,10 €

MONTSERRAT CARULLA

**La veu transparent
de la memòria**

Margot Mur

Bel Granya, cartografia illenca

Marta Nadal

De la vaga de tramvies a la vaga general

Francesc Vilanova

Poemes ben acabats

Neus Tomàs

Els antivacunes o el nou fanatisme

Francesc-Marc Álvaro

Modernisme: cultura, producció, identitat

David H. Falagán

2020: un resum de l'any literari

Joan Josep Isern

«Diumenge», el darrer muntatge d'Hermann Bonnín

Jordi Coca

Les sales de cinema en temps de pandèmia

Tariq Porter

Els antivacunes o el nou fanatisme

per Francesc-Marc Álvaro

La campanya de vacunació de la Covid-19 s'ha començat per les residències —on es troben les persones de risc més alt i que més han patit la mortalitat d'aquesta pandèmia— i pel personal sanitari que és a primera línia en la lluita contra el virus.

Avui hi ha més gent que té una posició contrària a les vacunes que fa deu anys. Una persona que té una responsabilitat important en un sector en què la qüestió de les vacunes és més rellevant que en el conjunt de la societat m'explica que proliferen els posicionaments inflexibles dels que diuen que no es vacunaran contra la Covid-19, malgrat que saben que poden posar en risc aquells qui veuen cada dia. En un context com el que vivim, de pandèmia sense precedents, el debat sobre les vacunes agafa una tonalitat dramàtica per raons òbvies: sense la protecció de la vacuna, el coronavirus hauria tingut un impacte més devastador del que està tenint; és una constatació empírica irrefutable.

Per què ha guanyat terreny l'oposició a les vacunes en una societat desenvolupada com la catalana? En primer lloc, cal dir que aquesta actitud forma part d'una mentalitat que tendeix a veure el món com una suma de conspiracions que els poders i el gran capital ordeixen sense descans. Dins d'aquest marc de sentit, la vacuna és presentada com una cosa sospitosa, no pas com una barriera necessària contra malalties que causen mals irreparables i la mort entre la població d'arreu. El militant antivacunes oblida premeditadament que és gràcies a les vacunes que la mortalitat infantil s'ha reduït d'una manera extraordinària i que s'han evitat lesions que marcaven de per vida aquells qui patien certes malalties infeccioses. Si heu provat d'enraonar amb els qui critiquen les vacunes,

potser haureu observat que acostumen a ser impermeables a qualsevol argument científic; consideren que aquest discurs tècnic és sempre enganyós i forma part de la suposada conspiració que ells denuncien.

En segon lloc, els antivacunes participen d'una fascinació exagerada per les explicacions irracionals del món, una tendència avui molt estesa que, en d'altres casos, no té repercussions greus i esdevé només una nota pintoresca de color sobre determinats ambients. Allò irracional atrau perquè estalvia a l'individu haver de barallar-se amb la complexitat incòmoda de la realitat, repleta de matisos i de contradiccions, envoltada d'excepcions i d'angles morts. Posar-se sota el paraigua de la irracionalitat proveeix seguretat i certeses a un preu molt assequible, i té un enorme avantatge:

VACUNACIÓ COVID-19 CATALUNYA

/Salut

Generalitat
de Catalunya

«Proliferen els posicionaments inflexibles dels que diuen que no es vacunaran contra la Covid-19.»

«Aquesta actitud forma part d'una mentalitat que tendeix a veure el món com una suma de conspiracions que els poders i el gran capital ordeixen sense descans.»

«És gràcies a les vacunes que la mortalitat infantil s'ha reduït de manera extraordinària i que s'han evitat lesions que marcaven de per vida aquells qui patien certes malalties infeccioses.»

«Els antivacunes participen d'una fascinació exagerada per les explicacions irracionals del món.»

el relat irracional ho integra i ho suporta tot, no necessita coherència ni claredat, s'aguanta gràcies a una convenció que expulsa el contrast. A més, el bosc del que és irracional regala una poètica de fireta que actua com a bàlsam en temps de grans interrogants. És un refugi.

Finalment, en tercer lloc, la bandera dels antivacunes és una forma de contestació —de rebel·lió— feta a la mida ideal de les classes mitjanes occidentals que necessiten afirmar-se contra els poders d'una manera sobreactuada i sense conseqüències directes importants. Els ciutadans que no es volen vacunar són respectats en democràcia i, en general, no pateixen cap discriminació ni han de pagar cap multa, ni en els casos en què, d'una manera evident, la seva actitud posa en risc

un determinat col·lectiu, com passa amb els pares que es neguen a vacunar els fills, però els porten a les escoles on la majoria dels alumnes sí que han estat vacunats. Aquesta fantasia de petita subversió —revestida sovint d'una certa superioritat moral— connecta amb el narcisisme polític que informa moltes reaccions populistes (de dreta i d'esquerra) arreu del món: hi ha una necessitat malaltissa de l'individu que té allò bàsic garantit de formar part d'alguna mena d'aventura més gran que la seva simple existència i, aleshores, agafen volada causes que són tremendament egoistes narrades com a part substancial de l'interès general. Molts antivacunes, que se senten portadors d'una veritat revelada que ha de salvar la humanitat, han aconseguit que la seva dèria

encaixi perfectament en tota mena de discursos acreditats, cas de les campanyes contra l'escalfament global o cas de la lluita contra l'exploatació dels països subdesenvolupats; d'aquesta manera, els antivacunes intenten que la seva posició assoleixi una credibilitat que no té i que sigui compartida per persones que militen a favor de causes que sí que tenen un fonament racional i una mirada autènticament progressista.

La darrera conversa a fons que vaig tenir amb un ciutadà antivacunes em va mostrar que som víctimes d'una forma nova de fanatisme que, a diferència de les obsessions doctrinàries d'antany, es presenta com el resultat d'un sentit comú inapel·lable. El fanàtic clàssic sermoneja amb contundència el seu auditori i exhibeix un entusiasme que és vehi-

«El relat irracional ho integra i ho suporta tot. [...] És un refugi.»

«Hi ha una necessitat malaltissa de l'individu que té allò bàsic garantit de formar part d'alguna mena d'aventura més gran que la seva simple existència.»

«De fet, el moviment contrari a les vacunes és un fonamentalisme que pretén ser l'avantguarda d'una batalla a escala global.»

«L'ascendent de mandataris irresponsables i populistes que han dit bestieses monumentals sobre la pandèmia ha actuat de caixa de ressonància de tota mena de fal·làcies.»

«És un signe dels temps i és també la punta de l'iceberg d'un corrent de pensament màgic molt estès que odia el coneixement científic, el progrés i la raó.»

cle de proselitisme. En canvi, el fanàtic de nou encuny desplega un estil discret i simula ser el custodi d'un secret al qual no podràs accedir si no dones abans mostres d'una simpatia vers la seva posició; si no li fas cas, deixarà que siguis víctima del teu «error» mentre ell es prepara contra les forces ocultes que ens ensarrollen cada dia. De fet, el moviment contrari a les vacunes és un fonamentalisme que pretén ser l'avantguarda d'una batalla a escala global, amb implicacions de tota mena. Alguns rostres famosos —per ignorància o per qui sap què— fan costat als antivacunes i posen la seva popularitat al servei d'un missatge enganyós que —celebrem-ho— és oportunament denunciat per la comunitat científica i mèdica. A Catalunya, hem tingut i tenim casos peculiars de figures més o menys públiques que han intentat tenir el seu moment de glòria a partir d'aquestes falòrnies tan tòxiques.

La greu crisi sanitària provocada per la Covid-19 no ha frenat els antivacunes, més aviat sembla que ha passat tot al contrari. Les teories de la conspiració s'han vist reforçades, paradoxalment, arran de la ràpida ex-

pansió d'aquest virus des de territori xinès. Els amics de mirar l'actualitat amb el vidre de la falla han confegit tota mena de relats que poden servir per a fer la propaganda contrària a les vacunes, als medicaments i a les institucions que vetllen per la salut pública. A més, l'ascendent de mandataris irresponsables i populistes com Trump i Bolsonaro, que han dit bestieses monumentals sobre la pandèmia, ha actuat com a caixa de ressonància de tota mena de fal·làcies. Persones de bona fe han picat l'ham dels antivacunes i s'han deixat portar per l'atractiu d'uns missatges simplificadors.

El que ens passa amb els que demonitzen les vacunes és un signe dels temps i és també la punta de l'iceberg d'un corrent de pensament màgic molt estès que odia el coneixement científic, el progrés i la raó. Darrere dels antivacunes fan cua la resta d'il·luminats d'altres causes sense cap fonament, persones que naufraguen en la confusió i s'agafen desesperats a la primera idea absurda que els oportunistes de torn llancen al mar del nostre present atribolat. Mantinguem la guàrdia ben alta, poden fer-nos molt de mal.

JOIERS I ARGENTERS
A LA CIUTAT DE BARCELONA

Consell de Cent 320 entre Passeig de Gràcia i Pau Claris Tel. 93 216 04 32 capdevila@capdevilajoiers.com